

koninkrijk. Een drukke stad waar hard **VENETIË** gezwogd wordt. Maar tevens een stoffige, banale en onaantrekkelijke plaats, met veel te veel vermoeiende herrie in de stad en betrekkelijk weinig wat het oog boeit. Slechts één punt is er dat te midden van die vervelende huizenzee een eiland vorm van stralende schoonheid: „Il Duomo,” de kathedraal, geheel vrij staande op het ruime hoofdplein van de stad. Een reusachtig speldekussen van Gothieke pinakeltjes en kruisbloemen en kogels en van wat voor sierlijke ornamenten de late Gothiek al niet heeft weten uit te denken om het voornaamste godshuis der machtige stad tot een waardig monument voor de eeuwen te maken. De eigenlijke vorm van de kerk gaat geheel verloren onder dien vracht van stekeltjes en tierelantijntjes. Honderden spitsen, en op elk ragfijn topje staat een sierlijk beeld. Alles wijst omhoog, ten hemel. Al is er geen bepaalde toren, doch enkel een onbeduidend dingetje dat slechts een klein eindje boven het mastbosch van pinakeltjes uitsteekt, toch is het hoofddoel van den gothieken stijl bereikt: het omhoogstrevende, het verlangen naar den hemelschen Gebieder. Men herkent intusschen de laatste stuip trekking van een reeds al te verijnden bouwstijl: verscheidene portalen en vensterbekroningen vertoonen reeds de vormen van een nieuwen stijl, de Renaissance, de bouwde der wedergeboorte van de klassieke vormen uit Griekenland, die zoo lang gesluimerd hadden, doch die thans opnieuw de wereld gingen veroveren.

Geen schooner openluchtmusea echter dan de steden van Toscane, zooals Firenze, het kunstlievende Florence, waar de heele stad een aaneenschakeling is van boeiende bouwwerken uit allerlei stijltijdperken. En waar bovendien de musea een dusdanige verzameling van schilderijen bevatten dat men maandenlang noodig zou hebben om ze stuk voor stuk te bekijken. Zooals het nu gaat, slentert men zoo'n beetje door de zalen en gangen, en zonder dat men het weet is men, al schilderijen bekijkende, op een overdekte brug van de Arno gewandeld en aan den overkant van de stad in een

heel ander museum terecht gekomen: een tocht op zichzelf!

De zuiverste „museumstad” is evenwel het provincie-stadje Pisa, voorheen machtig en rijk, daarna echter door het dichtslibben van de haven verarmd, totdat het tenslotte een saaie en onbeduidende plaats is geworden, waar eigenlijk op zichzelf weinig aan zou zijn. Maar . . . één stuk van de oude glorie is overgebleven, en dat gedeelte ligt geheel afzonderlijk, naast de tegenwoordige stad, omgeven door een muur met kanteelen, dus volkomen afgesloten oppervlakte. Onwillekeurig denkt men aan een feestterrein of aan een tentoonstelling buiten de stad. Daar liggen keurig achter elkaar op een grasveld de drie marmeren kostbaarheden der stad: het Battistero, naar den vorm net een keizerskroon in Gothiek beeldhouwwerk op Romaansche grondslagen. Daarnaast de ernstige en regelmatige Duomo, bijna geheel in zuivere Romaansche vormen, dezelfde die men bij onze Roermondsche en Maastrichtsche kerken toegepast vindt. En tenslotte de beroemdste van alle, de Scheeve Toren, die eigenlijk bestemd was om een gewone klokketoren te worden. Men heeft menigmaal gedacht aan opzet, aan een gril van den bouwmeester om dien toren zoo scheef te bouwen. Dergelijke kunstjes werden wel meer uitgehaald, vooral in de laatste dagen van de Gothiek. Men vindt iets dergelijks bijv. ook binnen in de St. Janskerk van den Bosch. Maar in die Romaansche dagen gaf men nog niet zoo licht aan een dergelijke virtuositeit toe, en zoo neemt men tegenwoordig aan dat de scheefheid een gevolg is van een verzakking, die reeds tijdens het bouwen begonnen is. Men kan den Scheeven Toren nog altijd beklimmen zonder eenig gevaar voor omvallen; maar het is een vreemde gewaarwording op die scheeve wenteltrap.

Het ruiterstandbeeld van den vroegeren Koning Victor Emmanuel te Milaan.